

Verslag: KIEM Expertatelier "Beleidsparticipatie van allochtonen"

26 januari 2005

Veel gemeenten zijn bezig met de vraag hoe zij allochtonen kunnen betrekken bij beleidsvraagstukken. Het expertteam uitvoering Grotestedenbeleid heeft een aantal gemeenten begeleid bij projecten die tot doel hadden allochtonen meer te betrekken bij vormgeving en uitvoering van beleid. Zwolle, Dordrecht en Venlo zijn gemeenten die elk op een eigen manier aan de slag zijn gegaan met deze doelstelling.

Het expertteam en KIEM organiseerden een expertatelier om inzicht in deze werkwijzen te geven en met het doel om de kennis en ervaringen van het expertteam en de gemeenten Zwolle, Venlo en Dordrecht over te dragen aan andere gemeenten.

Opzet Expertatelier

De vertegenwoordigers van de gemeenten Dordrecht, Zwolle en Venlo geven een presentatie van hun project. Daarna volgt een paneldiscussie.

Om de sessie in goede banen te leiden is als dagvoorzitter Tineke van den Klinkenberg (zelfstandig adviseur) uitgenodigd. Na een korte inleiding introduceert zij de panelleden:

- Robert Ramdas, directeur van het Multicultureel Instituut Utrecht
- Marie Anne Hartman Kok, hoofd filiaal Schilderswijk bij de Dienst Openbare Bibliotheek Den Haag
- Hans Spigt, wethouder Cultuur, Sociale Zaken en Welzijn in de gemeente Dordrecht
- Ferry Rahantoknam, beleidsmedewerker gemeente Zwolle
- Herman Janssen, wethouder Welzijn, zorg en automatisering in de gemeente Venlo

Overhandiging publicatie 'Integratie – De Dordtse aanpak'

Na deze introductie krijgt Willemien van Montfrans, lid van het expertteam uitvoering Grotestedenbeleid, het woord. Willemien van Montfrans heeft het Dordtse proces voorafgaand aan het uitvoeringsprogramma gevolgd en begeleid. Zij vertelt de ruim twintig deelnemers dat Dordrecht een sterk merk is. Meestal is het moeilijk als je iets nieuws hebt, het ook vast te houden. Dordrecht is het gelukt: met elkaar praten, aanpakken van problemen die uit gesprekken voortkomen en doorgaan. De Dordtse aanpak is beschreven in het boek 'Integratie – De Dordtse aanpak', Willemien van Montfrans overhandigt tot slot het eerste exemplaar van dit boek aan wethouder Hans Spigt.

Presentatie Dordrecht

Wethouder Hans Spigt vertelt in zijn inleiding allereerst over de stad Dordrecht. Vervolgens gaat hij in op data die van belang zijn. Zo is 17% van de Dordtse bevolking allochtoon, 51% van de bijstandsccliënten allochtoon en 53% van de vroegtijdig schoolverlaters allochtoon.

Hans Spigt trad aan in 2002. Toen is integratie sterk in discussie gekomen, mede door de vele incidenten die verband leken te houden met integratievraagstukken. Dit vroeg om een andere vorm van communiceren.

Daarom is een aanzet gemaakt tot een gesprek, een dialoog. Samen met het hele college van B&W en alle bewoners van Dordrecht is gestart met een conferentie. Verder heeft iedere wethouder een rondetafelgesprek gevoerd met de bewoners op het thema van zijn/ haar portefeuille. Tijdens het slotdebat zijn afspraken gemaakt over het vervolg. Hierbij is de basis: denken, durven, doen en doorgaan. Aan het slot van zijn presentatie zet wethouder Spigt de do's en dont's van het initiatief op een rij. Enkele do's daarvan zijn: investeer in informele netwerken, richt je op zowel autochtone als allochtone bewoners, maak integratiebeleid verantwoordelijkheid van alle portefeuillehouders en gemeentelijke sectoren. Enkele genoemde dont's zijn: je bent geen wethouder van de allochtonen, overhaast het communicatieproces niet, geen criminaliteit als insteek, je moet als gemeente niet alles zelf willen doen.

Presentatie Zwolle

Ferry Rahantoknam gaat verder over het Zwolse lokale integratiebeleid. Ook in Zwolle betekent integratie, net als Dordrecht, communicatie.

Voor het beleid dat uitgevoerd wordt, wil je als gemeente draagvlak hebben. Dat betekent ook dat je niet steeds met dezelfde mensen in gesprek gaat. Zo is het idee van een platform ontstaan. Zwolle kent 28 zelforganisaties. Met 14 daarvan is gesproken over een structurele samenwerking met de gemeente. De zelforganisaties wilden de status en vorm duidelijk voor ogen hebben. Het platform is uiteindelijk de adviesraad voor het college geworden, met 12 leden, waaronder 2 autochtonen. Het expertteam heeft Zwolle geadviseerd, hetgeen heeft geresulteerd in een kadernotitie, waarin duidelijke prioriteiten zijn gesteld.

Presentatie Venlo

Na een korte pauze volgt een inleiding door wethouder Herman Janssen. Hij vertelt dat gebeurtenissen in het land, zoals de moord op Pim Fortuijn, uiteindelijk weinig invloed op Venlo hadden. Pas na de moord in de supermarkt in 2002 begon de discussie over integratie ook in Venlo te spelen. Het initiatief voor een integratiedebat is door een brede werkgroep uit de gemeenteraad opgepakt. Gekozen is voor drie thema's: zorg en gezin, integratie en inburgering, beeldvorming en werkelijkheid. Uit de actieve buurt is een klankbordgroep samengesteld, waarbij bewust aan zelforganisaties voorbij is gegaan. Deze zijn volgens Zwolle niet representatief. Rond de thema's zijn hoorzittingen, een afsluitende discussie-avond aan de hand van stellingen en een raadsdiscussie georganiseerd. Ook zijn 18 aanbevelingen aan het college opgesteld, hiervan zijn 17 overgebleven en gebundeld in een boekje. In het programma Veelkleurige participatie hebben de aanbevelingen ook hun plek gekregen. Het programma richt zich op vergroten van de participatie van allochtonen en vergroten van de integratie van allochtonen. De nadruk in Venlo ligt op: meer samenhang in activiteiten, gebruik van elkaars deskundigheid, accent op voorbereidingsfase in plaats van op uitvoering.

Paneldiscussie

De paneldiscussie is een levendige interactie tussen de panelleden en de zaal. In de zaal zijn naast vertegenwoordigers van verschillende gemeenten (ambtelijk en bestuurlijk) een aantal adviseurs aanwezig, onder andere van het expertteam uitvoering Grotestedenbeleid. Tijdens de paneldiscussie is over de volgende hoofdzaken gesproken:

1. De rol van verschillende organisaties & partijen
2. De ervaringen en leerpunten per gemeente
3. Aanpak en uitdagingen in de praktijk

Onderstaand een kort inhoudelijk verslag, met in blokken de belangrijkste gedeelde conclusies.

1. De rol van verschillende organisaties en partijen

Openbare Bibliotheek

Ruim 25 jaar is deze bibliotheek veel meer dan een boekenuitleen. In Den Haag worden de bibliotheekfilialen gezien als een 'voorpost'. Concreet is hier een aantal voorzieningen gestationeerd, zoals een NT2 Taalplein en een inburgeringsloket. Daarnaast is de bibliotheek een platform voor ontmoeting, voor debat en culturele uitwisseling. Bij een actuele maatschappelijke aanleiding worden hier juristen, theologen en andere experts uitgenodigd voor een uitwisseling van ideeën - om inzichten te vergroten en onrust te verminderen. Een groot voordeel: de bibliotheek is een onbesproken instelling, dus veilig voor alle partijen.

De rol van de bibliotheek als ontmoetingsplaats en voorpost voor (beleids)participatie wordt door veel gemeenten onderschat. De Schilderswijk zou als voorbeeld kunnen dienen. Wel zijn er aandachtspunten. Ten eerste zijn er verschillen in organisatorisch ophanging. Soms is de bibliotheek een onderdeel van de gemeentelijke organisatie, soms een gesubsidieerde stichting. Daarnaast verdient het aandacht om zorgvuldig om te gaan met de signaleringsfunctie vanuit de samenleving richting gemeente. Dat kan goed werken, maar kan ook de eigen positie ondermijnen.

Moskeeën

Moskeeën worden tegenwoordig 'overvraagd' – bij van alles moet de moskee geraadpleegd of gehoord worden. Inmiddels bestaat de indruk, dat de Moskeeën zich terugtrekken. Zij worden adhoc gevraagd mee te denken, mee te doen, maar wat staat daar voor hen tegenover? Het heeft meer het karakter van 'voor het karretje gespannen worden'.

Verenigingen

Onder andere de gemeente Venlo heeft goede ervaring met het stimuleren van vrijwilligerswerk door allochtone vaders bij de sportclub. Dit is vanuit de clubs zelf ontstaan, vanuit een grote bedreiging. Voor de gemeente was dit een eye-opener: het maakt een groot verschil of de gemeente handelt vanuit een zorg of ambitie, of dat een maatschappelijke organisatie handelt vanuit een bedreiging.

Maak bij het betrekken van organisaties zoals moskeeën de meerwaarde zichtbaar. (zie ook onder 4. aanpak en uitdagingen) Onderken daarnaast dat je als gemeente bepaalde zaken nu eenmaal niet kunt doen – dat sommige initiatieven uit de groep zelf moeten komen om tot een succes te leiden.

2. De ervaringen en leerpunten per gemeente

Als opening van de paneldiscussie gaf Robert Ramdas, directeur van het Multicultureel Instituut Utrecht, zijn visie op de drie besproken steden. De aanpak van de Integratieraad Zwolle typeert hij als open air initiatief – een vooral structurele benadering. In Venlo ontbreekt de structuur en overheerst pragmatisme. Dordrecht ten slotte is de pionier. Met name over de laatste twee steden ontstaat discussie rond de vragen: wat zijn de kwaliteitsargumenten (Venlo) en in welke mate beklijft dit beleid (Dordt). De respons legt enkele sleutelfactoren voor succes bloot:

In Venlo volgt de pragmatische benadering voor een deel uit de opstelling en verwachting van de gemeenteraad. Daarnaast heeft de moord op Rene Steegmans een enorme druk gelegd op actie. Wat wethouder Janssen daarnaast aangaf was, dat het uiteindelijk toch gaat om de gek die eraan sleurt. Dat is veel meer van invloed op succes dan bijvoorbeeld een doortimmerd plan.

In Dordrecht wordt nu een volgende fase ingegaan door de uitvoeringsprogramma's. Hiermee moeten de observaties en suggesties uit de bijeenkomsten omgezet worden in concrete plannen en acties. Bij het formuleren van de uitvoeringsprogramma's is afgeweken van de ambtelijke drang om het op een eigen wijze te presenteren. Juist de herkenbaarheid van inbreng krijgt prioriteit.

Grote instemming kreeg de observatie 'Je hebt een gek nodig die eraan sleurt.' Dit is de essentie van elk succes op dit gebied. Planvorming is ondergeschikt aan de personen die uitvoeren. Een tweede observatie die instemming kreeg was dat in alle fasen scherp gedacht moet worden in het 'geven en nemen' van alle partijen. Daarbij moet aandacht besteed worden aan de zichtbaarheid van belangen en inspanningen.

3. Aanpak en uitdagingen in de praktijk

Door de hele discussie heen is gesproken over de aanpak en uitdagingen in de praktijk. Aanvullend hierop kwamen een paar interessante zaken aan de orde. Allereerst de vraag: is succes een kwestie van geld? Volgens wethouder Janssen is dat de ergste doodoener – wie op voorhand geld ziet als issue, verliest zijn openheid en scherpte om met echte oplossingen te komen. Geld is ook heel lang verkeerd ingezet als een makkelijke steunbetuiging aan moeilijke doelgroepen. Wethouder Spigt vertelt van zijn ervaring met een sportinitiatief, waarin hij voorwaarden stelde aan zijn bijdrage – ook de initiatiefnemers moesten dingen zelf regelen. Deze wijze van tegenwicht bieden, van onderhandelen leverde voor alle partijen een onverwacht resultaat: de groep initiatiefnemers bleek veel meer zelf te kunnen dan ze op voorhand hadden gedacht. De zakelijke opstelling prikkelde de creativiteit en sterkte daarmee het zelfvertrouwen van de jongeren. Onderhandelen én het prikkelen van de eigen talenten is essentieel.

Samenvattend zijn voor de aanpak van projecten op het gebied van beleidsparticipatie belangrijk:

1. de gemeente voert regie, maar in de wijk, in de praktijk moet het gebeuren
2. denk niet alleen in planvorming, maar ook in personen (trekkers)
3. denk in belangen, in halen en brengen, en maak dit zichtbaar
4. bij een beroep op de gemeente: bied tegenwicht, onderhandel
5. prikkel talent, doe een beroep op de potentie in de groep

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.